

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України
08 лютого 2021 року N 224

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
18 лютого 2021 р. за N 207/35829

ВИМОГИ

до благополуччя бройлерів під час їх утримання

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Ці Вимоги встановлюють мінімальні вимоги до умов утримання бройлерів, включаючи відгодівлю і догляд за ними.
2. Ці Вимоги застосовують до бройлерів, яких утримують з метою розведення, вирощування та отримання продуктів тваринного походження, у тому числі до ремонтного поголів'я бройлерів у господарствах (потужностях), що утримують маточне і ремонтне поголів'я бройлерів.
3. Ці Вимоги не застосовують до:
 - 1) господарств (потужностей), що утримують менш як 500 бройлерів;
 - 2) господарств (потужностей), що утримують лише маточне поголів'я бройлерів;
 - 3) інкубаторіїв (інкубаторно-птахівничих станцій);
 - 4) бройлерів при підлоговому утриманні із доступом до вигулів;
 - 5) бройлерів при органічному вирощуванні.
4. Власник і утримувач бройлерів, мають, крім цих Вимог, дотримуватися Загальних вимог до благополуччя сільськогосподарських тварин під час їх утримання, затверджених [наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 08 лютого 2021 року N 224](#).
5. У цих Вимогах наведені нижче терміни вживають у такому значенні:
 - 1) бройлери - кури виду *Gallus Gallus*, яких утримують із метою виробництва м'яса;
 - 2) власник бройлерів - фізична або юридична особа, якій належать бройлери;
 - 3) господарство (потужність) - споруди або комплекс споруд, приміщення, будівлі, майданчики або окремі ділянки, на яких утримують бройлерів;

- 4) добова смертність - кількість бройлерів, загиблих у пташнику впродовж однієї доби, включаючи відбракованих через хворобу або з інших причин, поділена на кількість бройлерів, присутніх у пташнику станом на відповідну добу, і помножена на 100;
- 5) зграя бройлерів - кури з однаковим ветеринарно-санітарним статусом, яких утримують в одному приміщенні або в одному відгородженому місці та складають одну епідеміологічну одиницю; це визначення також включає бройлерів, яких утримують в одному приміщенні зі спільним повітряним простором;
- 6) корисна площа для утримання бройлерів - застелена підстилкою площа, доступна для бройлерів на постійній основі;
- 7) підстилка - будь-який розсипчастий (пухкий) матеріал, що дає можливість бройлерам задовольнити власні етологічні потреби;
- 8) пташник - будівля, що знаходиться на території господарства (потужності), в якій утримують зграю бройлерів;
- 9) сукупна добова смертність - сума показників добової смертності;
- 10) утримувач бройлерів - фізична або юридична особа, яка відповідає за утримання бройлерів на підставі посадових обов'язків, договору або за законом, на постійній або тимчасовій основі;
- 11) щільність посадки - загальна жива маса бройлерів, які одночасно перебувають у пташнику, із розрахунку на квадратний метр корисної площі.

Інші терміни вживають у значеннях, наведених у [Законах України "Про ветеринарну медицину"](#), ["Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров'я та благополуччя тварин"](#), ["Про безпечність та гігієну кормів"](#).

II. ВИМОГИ ДО БЛАГОПОЛУЧЧЯ БРОЙЛЕРІВ

1. Вимоги до утримання бройлерів

1. Максимальна щільність посадки бройлерів не може перевищувати 33 кг/м^2 , якщо інше прямо не встановлено цими Вимогами.
2. Територіальний орган компетентного органу має право погодити збільшення щільності посадки бройлерів за умови дотримання вимог до їх утримання, що містяться в цій главі, і вимог до застосування підвищеної щільності посадки бройлерів, викладених у главі 2 цього розділу. У цьому випадку максимальна щільність посадки бройлерів не може перевищувати 39 кг/м^2 .
3. У випадку дотримання критеріїв, дотримання яких дає право на підвищення максимальної щільності посадки бройлерів, зазначених у главі 3 цього розділу, територіальний орган компетентного органу має право погодити підвищення максимальної щільності посадки бройлерів, зазначеної в пункті 2 цієї глави, максимум на 3 кг/м^2 .

4. Усіх бройлерів, утримуваних у господарстві (потужності), необхідно оглядати не менш як два рази на добу. Під час огляду особливу увагу звертають на ознаки і симптоми, що свідчать про низький рівень благополуччя, а також розлад здоров'я бройлерів.

Під час здійснення заходів державного контролю державний ветеринарний лікар або офіційний ветеринарний лікар, якому територіальним органом компетентного органу надано повноваження для виконання окремих заходів державного контролю на визначеній потужності (господарстві), оцінює результати ветеринарно-санітарної експертизи з метою виявлення ознак, що можуть свідчити про низький рівень благополуччя бройлерів, зокрема, аномальний рівень захворюваності на контактний дерматит, наявність паразитів і системних захворювань у господарстві (потужності) або пташнику господарства (потужності).

Якщо рівень смертності, зазначений в пункті 5 глави 2, або результати ветеринарно-санітарної експертизи, зазначені в абзаці другому цього пункту, відповідають низькому рівню благополуччя бройлерів, державний ветеринарний лікар або офіційний ветеринарний лікар зобов'язані повідомити про це власнику або утримувачу бройлерів, а також територіальному органу компетентного органу. Власник або утримувач бройлерів, територіальний орган компетентного органу у відповідь на таке повідомлення мають вжити відповідних заходів.

5. Бройлерам, які мають важкі травми або проявляють явні ознаки розладів здоров'я, наприклад, труднощі під час пересування, гострий асцит або серйозні вади розвитку, внаслідок яких вони можуть зазнавати страждань, надають відповідне лікування або їх негайно відбраковують. За потреби власник або утримувач бройлерів звертається до лікаря ветеринарної медицини.

6. Поїлки розташовують і утримують у спосіб, що мінімізує протікання.

7. Бройлерів забезпечують кормом постійно або подають корм у визначені для годівлі години. Заборонено позбавляти бройлерів корму більш як за 12 годин до очікуваного забою.

8. Бройлерів забезпечують сухою і пухкою на поверхні підстилкою на постійній основі.

9. Вентиляція у пташниках має бути достатньою для запобігання перегріву та, у разі потреби, у поєднанні з системами опалення - для видалення надмірної вологи.

10. Рівень шуму має бути мінімізовано. Розміщення, експлуатацію, а також обслуговування систем вентиляції, пристроїв для годівлі та іншого обладнання здійснюють у спосіб, що створює якомога менший рівень шуму.

11. Впродовж періодів освітлення мінімальний рівень освітлення у пташниках, вимірюваний на рівні очей бройлерів, при освітленні щонайменше 80 % корисної площі, має становити 20 лк. Тимчасове зниження рівня освітлення, у випадку потреби, допускається виключно за погодженням із державним ветеринарним інспектором або офіційним ветеринарним лікарем, якому територіальним органом компетентного органу надано повноваження для виконання окремих заходів державного контролю на визначеній потужності (господарстві). У такому випадку власник або утримувач бройлерів повинні письмово поінформувати територіальний орган компетентного органу про причини тимчасового зниження рівня освітлення, а також про припинення періоду зниження рівня освітлення в господарстві (потужності) не пізніше

наступного робочого дня після застосування тимчасового зниження рівня освітлення і не пізніше наступного робочого дня після припинення періоду зниження рівня освітлення.

12. Починаючи з сьомого дня з моменту розміщення бройлерів у пташнику і за три дні до передбачуваного забою, освітлення має відповідати 24-годинному ритму та включати періоди темряви, загальна тривалість яких становить не менш як шість годин, при цьому щонайменше один безперервний період темряви має тривати не менш як чотири години, за винятком періодів затемнення.

13. Після кожного повного вилучення попередньої зграї бройлерів, а також перед посадкою нової зграї бройлерів пташники, обладнання і знаряддя, що контактують з бройлерами, ретельно очищують та дезінфікують, всю підстилку утилізують та застилають нову чисту підстилку.

14. Заборонено здійснювати будь-які хірургічні втручання, що призводять до пошкодження або втрати чутливої частини тіла або зміни кісткової структури, за винятком обрізання дзьоба і кастрації.

Допускається обрізання дзьоба бройлерам віком до 10 діб після народження, за умови вичерпання всіх інших заходів, покликаних запобігти клюванню пір'я і канібалізму. Обрізання дзьоба має здійснювати кваліфікований персонал лише після консультації з лікарем ветеринарної медицини і відповідно до його інструкцій.

Кастрацію бройлерів здійснюють кваліфіковані фахівці, які пройшли спеціальну підготовку, лише під наглядом лікаря ветеринарної медицини.

15. Дозволяється здійснювати хірургічні втручання в терапевтичних або діагностичних цілях.

16. Власник або утримувач бройлерів зобов'язані стосовно кожного пташника в господарстві (потужності) вести записи таких відомостей:

1) кількість бройлерів у пташнику;

2) корисна площа;

3) гібриди і породи бройлерів;

4) відомості про проведення огляду, у тому числі, за результатами кожного проведеного огляду має бути вказано кількість загиблих бройлерів і причини їх загибелі, а також кількість відбракованих бройлерів із зазначенням причини відбракування;

5) кількість бройлерів, що залишаються у зграї після вилучення бройлерів, запланованих на продаж або для забою.

Ці відомості мають зберігатися протягом не менш як три роки і надаватися територіальному органу компетентного органу під час проведення заходів державного контролю або у відповідь на його запит.

2. Вимоги до застосування підвищеної щільності посадки бройлерів

1. Власник або утримувач бройлерів мають повідомити територіальному органу компетентного органу про намір використовувати щільність посадки бройлерів, яка перевищує показник 33 кг/м², зазначений в пункті 1 глави 1 цього розділу.
 2. Власник або утримувач бройлерів мають повідомити територіальному органу компетентного органу точний показник підвищеної щільності посадки, а також про будь-яке підвищення щільності посадки не менш як за 15 днів до посадки бройлерів у пташник.
 3. На запит територіального органу компетентного органу таке повідомлення супроводжується документом, в якому власник або утримувач бройлерів зазначають зведені відомості, передбачені пунктом 4 цієї глави.
 4. Власник або утримувач бройлерів мають вести і мати в наявності у пташнику документацію, в якій детально описано застосовувану виробничу систему. Зокрема, ця документація має містити такі відомості про технічні специфікації пташника і використовуване в ньому обладнання:
 - 1) план пташнику, у тому числі розміри і площу поверхонь, зайнятих бройлерами;
 - 2) системи вентиляції та, у разі потреби, системи терморегуляції (охолодження і опалення) включаючи їх розташування, докладні цільові параметри якості повітря, такі як, швидкість руху і температура повітря;
 - 3) системи напування і годування, а також їх розташування;
 - 4) системи аварійної сигналізації і резервні системи на випадок відмови будь-якого автоматизованого або механічного обладнання, що є критично важливим для здоров'я та благополуччя тварин;
 - 5) тип використовуваної підлоги і підстилки.
- Власник або утримувач бройлерів мають своєчасно оновлювати зазначену в цьому пункті документацію, зокрема, вносити записи про технічні перевірки вентиляційних систем, систем аварійної сигналізації і результати таких перевірок, а також надавати її територіальному органу компетентного органу у відповідь на його запит.
5. Якщо щільність посадки перевищує 33 кг/м², документація, що супроводжує відповідну зграю бройлерів, має містити показники добової смертності і сукупної добової смертності, розраховані власником або утримувачем бройлерів, а також відомості про гібриди і породи бройлерів.
 6. Під наглядом державного ветеринарного інспектора або офіційного ветеринарного лікаря, якому територіальним органом компетентного органу надано повноваження для виконання окремих заходів державного контролю на визначеному господарстві (потужності), ці відомості, а також дані про кількість загиблих бройлерів на момент прибуття в господарство (потужність) реєструють із зазначенням господарства (потужності), а також пташника господарства (потужності). Достовірність даних і показник сукупної добової смертності перевіряють з урахуванням кількості забитих бройлерів та кількості загиблих бройлерів на момент прибуття на бійню.

7. Власник або утримувач бройлерів зобов'язані без затримок повідомляти територіальному органу компетентного органу про будь-які зміни в господарстві (потужності) або пташнику, обладнанні або процедурах, що можуть мати вплив на благополуччя бройлерів.

8. Власник або утримувач бройлерів мають обладнати кожен пташник у господарстві (потужності) вентиляційними системами та, у разі потреби, системами терморегуляції (охолодження і опалення), що спроектовані, сконструйовані та експлуатуються в такий спосіб, що:

1) концентрація аміаку (NH₃) не перевищує 20 ppm, а концентрація вуглекислого газу (CO₂), виміряна на рівні голів бройлерів, не перевищує 3000 ppm;

2) температура у пташнику, коли температура назовні, виміряна в тіні, перевищує 30° С, не перевищує температуру назовні більш як на 3° С;

3) середня відносна вологість, вимірювана всередині пташника протягом 48 годин, не перевищує 70 %, коли температура назовні пташника є нижче як 10° С.

3. Критерії, дотримання яких дає право на підвищення максимальної щільності посадки бройлерів

1. Підвищення максимальної щільності посадки бройлерів є можливим за умови, якщо:

1) протягом останніх двох років моніторинг господарств (потужностей) з боку територіального органу компетентного органу не виявив жодних порушень цих Вимог;

2) власник і утримувач бройлерів здійснюють моніторинг господарств (потужностей) з використанням настанов із належних практик управління;

3) щонайменше у семи послідовно вирощених зграях бройлерів у певному пташнику сукупна добова смертність становить менш як 1 % + 0,06 %, помножені на забійний вік бройлерів у зграї, виражений в добах.

2. Якщо територіальний орган компетентного органу не здійснював моніторинг господарства (потужності) впродовж останніх двох років, необхідно здійснити хоча б одну процедуру моніторингу з метою перевірки дотримання вимог підпункту 1 пункту 1 цієї глави.

3. Територіальний орган компетентного органу має право погодити підвищення максимальної щільності посадки бройлерів у випадку, коли сукупна добова смертність є вищою за рівень, вказаний у підпункті 3 пункту 1 цієї глави, якщо власником або утримувачем бройлерів будуть надані достатні пояснення виняткової природи підвищеної сукупної добової смертності в господарстві (потужності) або у пташнику господарства (потужності), або буде доведено, що її причини лежать поза їх контролем.

4. Навчання і настанови для осіб, які здійснюють поводження із бройлерами

1. Утримувач бройлерів, який є фізичною особою, має пройти навчання з питань благополуччя бройлерів з метою належного виконання завдань, пов'язаних з їх утриманням.

2. Програма навчання з питань благополуччя бройлерів має щонайменше включати такі теми:

- 1) умови утримання бройлерів, у тому числі за підвищеної щільності посадки;
- 2) фізіологія і фізіологічні потреби бройлерів, зокрема, потреби у воді та кормах;
- 3) поведінка бройлерів і поняття стресу у бройлерів;
- 4) практичні аспекти дбайливого поводження із бройлерами, у тому числі, під час відлову, завантаження у транспортний засіб і перевезення;
- 5) надання бройлерам невідкладної ветеринарної допомоги, вимушене умертвіння і відбракування;
- 6) превентивні заходи біозахисту.

3. Перелік тем навчання, наведених у пункті 2 цієї глави, не є виключним.

4. Навчання з питань благополуччя бройлерів мають право здійснювати компетентний орган, навчальні заклади відповідного профілю, а також організації (об'єднання, асоціації) виробників м'яса птиці, в порядку, встановленому компетентним органом.

5. Після проходження навчання здійснюється перевірка засвоєних знань у спосіб, який визначається компетентним органом.

6. Наявність достатніх знань, набутих шляхом проходження навчання з питань благополуччя бройлерів, підтверджується свідоцтвом (сертифікатом) про проходження навчання, форма якого визначається компетентним органом.

7. Особи, які не мають свідоцтва (сертифіката) про проходження навчання, не мають права здійснювати догляд за бройлерами.

8. Компетентний орган має право визнати досвід догляду за бройлерами, набутий особою до 01 січня 2026 року, тривалістю не менш як один рік, еквівалентним проходженню навчання з питань благополуччя бройлерів і видати свідоцтво (сертифікат), що засвідчують таку еквівалентність.

9. Вимоги, передбачені пунктами 1 - 6 цієї глави, також застосовують до власників бройлерів, які одночасно є утримувачами.

10. Власник і утримувач бройлерів мають право давати вказівки працівникам і особам, яких вони наймають для догляду за бройлерами, відлову та/або завантаження бройлерів у транспортні засоби, стосовно дотримання вимог до благополуччя бройлерів, у тому числі, щодо методів відбракування, які застосовуються в господарствах (потужностях).

11. Компетентний орган має сприяти організаціям (об'єднанням, асоціаціям) виробників м'яса птиці в організації і проведенні навчань з питань благополуччя бройлерів.

**Заступник директора директорату
державної політики у сфері санітарних
та фітосанітарних заходів - начальник
головного управління з питань підакцизної
продукції та органічного виробництва**

Людмила ХОМІЧАК